Blood and guts

De ondragelijke werkelijkheid van Kathy Acker

RINSKE BIJL

Op het Rotterdams Film Festival ging dit jaar een documentaire over Kathy Acker in première. In Nederland is de Amerikaanse schrijfster relatief onbekend, maar in Amerika bereikte ze een cultstatus. En niet omdat het zo lekker wegdromen is met een van haar romans. Het seksuele geweld spat bij Acker van de pagina's af, en haar werk wemelt van de culturele en literaire referenties. Maar wie zijn best doet om in haar bizarre werkelijkheid door te dringen, krijgt er een berg aan onvervreemdbare indrukken voor terug.

Elf jaar geleden overleed de Amerikaanse schrijfster Kathy Acker (1944-1997) aan borstkanker. Niet lang voor haar dood schreef ze over haar ontevredenheid met de westerse gezondheidszorg. Ze weigerde nog langer als een passieve patiënt te worden behandeld en ging zelf op zoek naar alternatieve behandelmethodes. Dit verzet tegen een passieve rol – of het nu als patiënt, klant of consument is – keert in Acker oeuvre steeds weer terug. Maar ook haar lezers dwingt zij om zich actief op te stellen.

Elke roman van Acker vereist een intensieve, actieve manier van lezen. Lekker achterover leunen op de bank zit er niet in. Op het eerste gezicht is er bijna geen touw aan vast te knopen – er is geen duidelijke verhaallijn, de verhalen en personages vloeien in elkaar over en de tekst is opgebouwd uit allerlei fragmenten van andere teksten en verwijzingen naar auteurs en gebeurtenissen. In Ackers ogen is het dan ook een onmogelijke taak om onze huidige maatschappij te beschrijven of te bekritiseren vanuit een rationeel, eenduidig denkkader. 'De Amerikaanse cultuur is gestoord,' stelt zij. 'Exacte taal en romans die structureel afhankelijk zijn van Aristoteliaanse logica, van iedere formele logica, kunnen deze cultuur niet beschrijven, laat staan bekritiseren.' Ze concludeert: 'De enige reactie tegen een ondragelijke samenleving is even ondragelijke onzin.' [1]

Acker was een uitgesproken feministe. In haar werk baant ze zich een weg door de dominante vertogen over vrouwen en tracht ze ruimte te scheppen voor alternatieve vrouwbeelden. De vrouwen in haar boeken zijn geen dromerige heldinnen. Het

'Girls have to accept girls who aren't like them,' the pirate brat pleaded with us. 'For this reason, the girls and I decided to join forces with you even though you've never been to jail or stolen. But dooty is dooty, 'n girls' dooty is to love other girls.'

'And all other living beings,' added the Virgin. She was masturbating, so my friend followed her example. I kicked the green-eyed slut hard.

'O,' Silver continued, 'you 'n me used to be friends, and you know, if you ever saw something you shouldn't have seen, well, you know I get a little drunk sometimes. All of my girls do. It's from living in a society that disrespects its women and hates their bodies. Especially when they masturbate. This makes us turn to drink, though I know that's not the way to deal with certain types of hegemony.'

Uit ***Pussy, King of the Pirates****, p. 264*

Still uit Barbara Caspars documentaire ***Who's afraid of Kathy Acker?*** *(Cameofilm 2008), die in première ging op het Rotterdam Film Festival.*

DOOR AL HET SEKSUELE GEWELD EN SADOMASOCHISME IN HAAR WERK, HEEFT ACKER NOGAL EENS HET VERWIJT GEKREGEN VROUWENHAAT JUIST TE REPRODUCEREN

zijn piraten, motorrijders, moordenaars, tattoo-artiesten en cyborgs. Maar onaantastbare rolmodellen die de touwtjes in handen hebben zijn het ook weer niet. Ackers heldhaftige personages bestaan alleen binnen de grenzen van de heersende orde, en krijgen dus net als andere vrouwen te maken met vernedering, verkrachting en geweld. Door al het seksuele geweld en sadomasochisme in haar werk, heeft Acker nogal eens het verwijt gekregen vrouwenhaat juist te reproduceren, met name van feministen. De realiteit die Acker schetst in romans als *Blood and guts in high school* (1984), *Empire of the senseless* (1988) en *My mother: demonology* (1993) is echter niet bedoeld als blauwdruk voor een utopische samenleving. Acker houdt ons een spiegel voor en confronteert ons met een agressieve, vrouwonvriendelijke maatschappij.

OVER DE SCHOUDERS MEELEZEN

Wie Ackers werk wil doorgronden, kan een paar theoretische handvatten goed gebruiken. Het werk van de Franse filosoof Michel de Certeau (1925-1986) bijvoorbeeld kan helpen om te begrijpen welke betekenissen er achter Ackers schijnbaar onsamenhangende teksten verborgen liggen. Het is niet zeker of Acker zelf bekend was met het werk van De Certeau, maar in het boek *Tactical Readings* (2002) zet Nicola Pitchford zijn werk overtuigend in voor een analyse van Ackers werk. [2]
In *L'invention du quotidien* (1980) stelt De Certeau de consument centraal als actieve gebruiker. [3] Het lezen van een tekst vergelijkt hij met het huren van een kamer. De locatie, afmetingen en basisinrichting zijn gegeven, maar de tijdelijke bewoner brengt kleine veranderingen aan: een nieuw behangetje, wat persoonlijke spullen en vers eten in de koelkast. De kamer verandert door het gebruik ervan en door de herinneringen die de huurder met zich meeneemt. Hetzelfde geldt voor een boek of ander soort tekst, aldus De Certeau. Elke lezing verandert een tekst, op een onbewuste, voorbijgaande manier. Een lezer is niet passief, maar bepaalt zelf haar weg door een tekst, slaat zinnen of woorden over, bladert terug of vooruit, legt verbindingen met eigen ervaringen of eerder gelezen teksten, construeert betekenissen die de auteur niet bedoeld heeft en weeft de eigen beleving van de tekst door de oorspronkelijke tekst heen.
In het werk van Kathy Acker staat deze opvatting van lezen centraal. In plaats van te schrijven over haar ervaringen of bepaalde gebeurtenissen, begon zij te schrijven over en in de teksten die zij leest. Haar boeken zijn een soort reisverslag door grote hoeveelheden literatuur, populaire cultuur, geschiedenis en filosofie. Als je een boek van Acker leest is het alsof je over haar schouders meeleest en haar gedachten bij een tekst en haar associaties met eerder gelezen teksten volgt. Zoals ze in een interview ooit stelde: 'When I take different texts, my memory of those texts is really different than yours is. We haven't read the same things. So there's no way I can plan for a reader what is going to be the play between the text and the reader's ability to understand.' [4]

INTENS EN GROOTS LEVEN

Zoals Acker zich een weg baant door uiteenlopende teksten, moedigt ze ook de lezer aan een eigen pad door haar werk uit te stippelen. In haar tekst ligt een kluwen van losse eindjes verborgen, die voor de lezer ontelbare mogelijkheden biedt. Je kunt proberen om een draad te ontwarren, of er twee met elkaar te verbinden. Neem de lijntjes die leiden naar de Franse schrijver en filosoof Georges Bataille (1897-1963). In Ackers oeuvre zijn meerdere verwijzingen naar zijn werk en leven te vinden, en in essays en interviews noemt ze hem regelmatig als een belangrijke inspiratiebron.
Bataille is bij genderstudieswetenschappers weinig geliefd. Dat is met name te danken aan het gewelddadige karakter van zijn werk, iets waar Acker juist door gefascineerd was. Bataille is voortdurend

op zoek naar de uiterste grenzen van de menselijke ervaring, zoals misselijkheid, pijn en angst. Deze extremen zetten volgens hem de eenheid en rationaliteit van een individu op het spel. In zijn werk krijgt dit vorm door een manier van schrijven die verder probeert te gaan dan de grenzen van ons rationeel begrip. Bataille schrijft over wat het betekent mens te zijn en hoe wij intens en groots kunnen leven. Daarbij schrikt hij niet terug voor angst, geweld, seksualiteit en dood. Hij beschouwt deze juist als fundamenteel voor het mens-zijn. [5] Acker doet hetzelfde. In haar romans, essays, theaterstukken en performances tracht zij een taal te ontwikkelen die zij de 'language of the body' noemt. Hierin staat de lichamelijke ervaring centraal, als een fysieke, intense, verscheurende ervaring die de grenzen van lichamen en subjecten op het spel zet. Bij Acker is de materialiteit van lichamen onontkoombaar veranderlijk, chaotisch, gefragmenteerd en onvoorspelbaar. Met haar 'language of the body' wil Acker de normatieve grenzen rondom het lichaam, seksualiteit en sekse-identiteit doorbreken.

MET AL DIE PIJN EN KOTS DIE BIJNA VAN DE PAGINA'S AFDRUIPEN, IS HET LEZEN VAN EEN ACKER-ROMAN EEN INTENSE FYSIEKE ERVARING

RANZIGE SEKS

Hoe dit werkt wordt duidelijk door een ander lijntje te volgen, ditmaal naar de Franse filosoof Michel Foucault (1926-1984). In een interview stelde Acker eens dat het lezen van Foucault ook haarzelf hielp om haar eigen werkwijze beter te begrijpen. In *Histoire de la sexualité* (1976) stelt Foucault dat de definitie van een 'normaal' lichaam en een 'gezonde' seksualiteit niet zozeer bepaald wordt door een positieve beschrijving hiervan, maar juist door het afwijzen en uitsluiten van alles wat bedreigend is voor dit idee van normaal en gezond. [6] Om deze normatieve grenzen van het lichaam te doorbreken stelt Acker centraal wat abject en uitgesloten is, zoals uitwerpselen, bloed, zweet en kots, maar ook 'perverse' seksualiteit zoals homoseksualiteit, incest, masturbatie en sadomasochisme.

> *I knew you were going to come back to me. To the exact spot where we first met. In a river. In my cunt. I'm sopping wet. Let's fuck on top of this fountain. Splashing the waters of hydro-chloric acid into my nostrils. Daddy. Pull off my fingernails. My back has been carved into roses. You scream that it's not only by you. As if you're alive or as if I'm not dreaming. As if I really possessed you and you really possessed me, we tore off each other's head and ate out the contents, then pecked out the remaining eyes, pulled out the shark's teeth and sucked opium out of the gums, my vagina was bleeding. And I said to my father, the sailor, 'Let's not be possessed.'*
>
> *Uit* ***Empire of the senseless****, p. 84*

Op dezelfde manier doorbreekt Acker de normatieve invulling van sekse-identiteit. De vrouwelijke karakters in haar boeken staan ver af van het heersende ideaalbeeld van vrouwen: ze stinken, ze vechten, ze drinken en houden van ranzige seks. In de ogen van een van de mannelijke personages (de 'schrijver') in *Pussy, King of the pirates* zijn het dan ook geen echte vrouwen meer: 'All of them are so insane for pleasure that they've forgotten to die and now, some of them aren't even girls.'

Met al dat bloed en geweld, al die pijn en kots die bijna van de pagina's afdruipen, is het lezen van een Acker-roman een intense fysieke ervaring. Net als bij Bataille kan dit een ervaring zijn die je wereldbeeld openbreekt en rationele denkkaders tart. De veeleisende aard van Ackers werk zal weinig mensen onberoerd laten. Of het nou inspiratie oproept, afschuw, verlangen of woede, het dwingt de lezer om haar eigen gevoelens te verwoorden en zich een mening te vormen. Zo spoort ze ons aan om het heft in eigen handen te nemen en actieve, handelende burgers te worden in plaats van passieve consumenten.

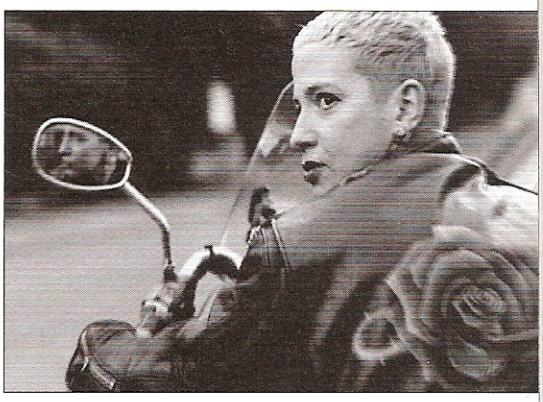

Still uit ***Who's afraid of Kathy Acker?*** © Kathy Brew

HOOGTEPUNTEN UIT ACKERS OEUVRE

- *Blood and guts in high school plus two (Great expectations, My death, my life, by Pier Paolo Pasolini)* (Londen: Pan Books, 1984)
- *Empire of the senseless* (New York: Grove Press, 1988)
- *My mother: demonology* (New York: Grove Press, 1993)
- *Pussy, King of the Pirates* (New York: Grove Press, 1996)
- *Bodies of work: essays* (Londen: Serpent's tail, 1997)

MEER WETEN OVER ACKER?

- *Who's afraid of Kathy Acker?* (Barbara Caspar, 2008: www.ackerfilm.com).
- The Ackademy: http://muse.calarts.edu/~acker/.
- Carla Harryman, Avital Ronell & Amy Scholder (red.), *Lust for Life: On the Writings of Kathy Acker* (Verso, 2006).
- Michael Hardin (red.), *Devouring Institutions: The Life Work of Kathy Acker* (Hyperbole/San Diego State University Press, 2004).

NOTEN

1 Kathy Acker, *Bodies of work: essays* (London: Serpent's tail, 1997).
2 Nicola Pitchford, *Tactical Readings: Feminist Postmodernism in the Novels of Kathy Acker and Angela Carter* (London: Associated University Presses, 2002).
3 In het Engels verschenen als *The practice of everyday life* (Berkeley/Los Angeles: University of California Press, 1984).
4 Benjamin Bratton, *A conversation with Kathy Acker* (proxy.arts.uci.edu/~nideffer/_SPEED_/1.1/acker.html).
5 Fred Botting & Scott Wilson, *The Bataille reader* (Blackwell, 1997).
6 Michel Foucault, *The history of sexuality, vol. I: An introduction* (New York: Vintage Books, 1980).